

دانشگاه فرهنگیان و تربیت معلمان در موج پنجم

به نام خدا

شاید شما هم با این نظر تافلر هم عقیده باشید که قرن 21 را عصر اطلاعات نامیده و در این عصر ، سبک و مدل زندگی کاملاً دگرگون شده و پیشرفت سریع تکنولوژی تأثیرات عمیقی بر آموزش و تربیت فرزندان نهاده است. دسترسی آسان به رسانه های تصویری ، شبکه های ماهواره ای، اینترنت ، تلفن های همراه ، نه تنها موجب افزایش اطلاعات نسل حاضر شده بلکه نوع بازی ها و سرگرمی های آنان را دستخوش تغییرات ساخته است. دیگر کمتر دانش آموزی را می توان یافت که در اتاقش رایانه نداشته باشد و بخشی از وقتش را به آن نپردازد. بسیاری از دانش آموزان سرگرمی خود را اینترنت و وب گردی می دانند دارای سایت شخصی ، وبلاگ و ایمیل هستند. گاهی هم برای انجام تحقیقات و کارهای علمی به مبادله ی اطلاعات می پردازند. این اتفاق ، هم چنین در افزایش هوش و تغییر مدل تفکر فرزندان تأثیر داشته است . امروزه هوش بچه های ما بیشتر هوش هیجانی است تا هوش حافظه ای و تفکر آن ها بیشتر تفکر واگراست و از تفکر های هم گرا فاصله می گیرند ، به همین دلیل نمی توان منتظر پاسخ هایی در بچه ها باشیم که ما می پسندیم و دوست داریم ؛ بلکه باید باور کنیم آن ها آن چه را که دوست دارند به زبان می آورند و به آن عمل می کنند. این امر موجب شده تا آموزش های مدارس در کشورهای دارای آموزش و پرورش پیشرو به سمت و سوی تدریس های خلاق و آموزش های الکترونیکی پیش رود ؛ زیرا دانش آموز امروز ، دیگر تمایلی ندارد ساکت و آرام بر روی یک صندلی خشک بنشیند و یک معلم فارغ از همه ی اطلاعات روز ، از روی یک کتاب حافظه پرور درس دهد. در بسیاری از مدارس کشورهایی چون کره ی جنوبی ، آمریکا و حتی برخی مدارس مالزی و تایلند در کلاس ها از میزهای کار به جای نیمکت استفاده می شود. کلاس ها ، هوشمند و مجهز به فن آوری الکترونیکی تدریس بوده و تبلت های آی پد و اپل ، جای کتاب و دفتر را گرفته و دیگر بچه ها مجبور نیستند کوله های سنگین کتاب را حمل کنند ؛ بلکه از نسخه های کتاب های دیجیتال بهره می برند ؛ یعنی آموزش دقیقاً متناسب با تکنولوژی روز و مهم تر از همه با ذائقه ی دانش آموزان پیش می رود و این همان عاملی است که روانشناسان یادگیری ، آن را سطح برانگیختگی در تدریس می دانند که همواره موجب افزایش علاقمندی به درس و مدرسه شده است . با استفاده از این تبلت ها نه تنها دانش آموزان توانایی حل مسایل ریاضی را پیدا می کنند بلکه می توانند از دروس نت برداری کنند یا مطالب مهم را جدا نمایند. هم چنین شیوه های ارزشیابی و امتحانات با استفاده از این تکنولوژی امکان سریع پاسخ های بچه ها را برای معلمان امکان پذیر کرده است. با بررسی این مسایل مشخص می گردد که معلمان می توانند در این مدارس تدریس کنند که توانایی تدریس الکترونیکی ، دیجیتال ، تدریس هوشمند و کاربرد یارانه را در کلاس آموخته باشند .

از آن جا که به لطف خدا و زحمات برخی دل سوختگان نظام ، دانشگاه فرهنگیان در حال احیا است ضروری است این پردیس های این دانشگاه به منظور تأمین نیروی متخصص و توانا ی مورد نیاز جامعه ، اصول ذیل را در آموزش های خود لحاظ کند:

1- به روز رسانی پردیس ها

آن چه که امروزه در پردیس های دانشگاه به عنوان ابزار و امکانات آموزشی وجود دارد، در زمان های نه چندان دور موجب برتری دانش آموختگان مراکز تربیت معلم نسبت به سایر معلمان فارغ التحصیل سایر دانشگاه ها شده است ؛

اما باید به منظور حفظ برتری تدریس فارغ التحصیلان دانشگاه تمامی تجهیزات مدرن تدریس را تهیه و در اختیار پردیس ها نهاد. متأسفانه هنوز در بسیاری از مراکز، کتاب های قدیمی ، کلاس های غیر هوشمند ، تخته های غیر الکترونیکی ، صندلی های چوبی و امکانات ساده ی تدریس به چشم می خورد و این در حالی است که ما باید نسلی را آموزش دهیم که زیبایی و برانگیختگی را در بیرون از مدرسه جستجو نکند. در حال حاضر امکانات پردیس ها از نظر تجهیزات و فن آوری تدریس مطلوب و به روز نیست.

2 - ایجاد تغییرات در شیوه و مدل تدریس اساتید پردیس ها

بسیارند اساتیدی که هیچ گونه آشنایی با تدریس الکترونیکی ندارند ، و علی رغم اینکه شیوه های تدریس را آموزش می دهند اما خودشان هم چنان به شیوه سنتی تدریس می نمایند. باید تدبیری اندیشید تا این عزیزان در آموزش های ضمن خدمت ، تدریس الکترونیکی ، آموزش های دیجیتال با محوریت شناختی ، کاربرد ابزارها ، کتاب های دیجیتالی و نیز به کارگیری فن آوری IT در تدریس را فراگیرند. زیرا روش های تدریس مانند سلاح است برای سرباز.

3 - آموزش تدریس هوشمند

اگر چه فعالیت هایی که امروزه در مدارس به نام هوشمند سازی صورت می پذیرد هیچ شباهتی به کلاس هوشمند ندارد ؛ اما از این جهت که گام هایی در این راه برداشته شده قابل توجه می باشد . در مدارس هوشمند ، معلمان ضمن تدریس با استفاده از رایانه، ویدئو پرژکتور، قلم الکترونیکی باید تکالیف و امتحانات را نیز با استفاده از این فن آوری انجام دهند. هم چنین باید بین معلم ، مدرسه و والدین به منظور بررسی وضعیت درسی بچه ها از طریق یک سرور مرکزی تعامل و ارتباط اینترنتی به وجود آید ، حتی معلمان و دانش آموزان بتوانند با مدارس دیگر تبادل اطلاعات کنند و این مستلزم آموزش دقیق دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و اساتید این دانشگاه می باشد الزاما باید اساتید این دانشگاه جهت حل تمرین و بررسی فعالیت های دانشجویان دارای وبلاگ شخصی باشند.

4 - آموزش فن آوری به دانشجویان

همان طور که بیان شد دانش آموزان ، امروز کاملاً با اینترنت و طریقه ی استفاده ی از آن آشنایی دارند و یکی از ضعف های بسیاری از معلمان عدم آشنایی به اینترنت ونحوه ی به کارگیری آن در تدریس است. باید دروسی در دانشگاه فرهنگیان پیش بینی شود با عنوان فن آوری ICT در تدریس و از جاذبه ی این فن آوری در جهت تریس و آموزش بهره جست.

5 - آموزش تدریس دیجیتال

محتوای الکترونیکی به مجموعه ای از ابزار گفته می شود که رابطه ی بین معلم و دانش آموز را به طور متقابل شکل می دهد. این محتوای شامل :متن ، تصویر، صدا، ویدئو، انیمیشن و شبه سازی است. در این تدریس ، اولین مرحله ، تهیه ی فایل های اولیه ی متن دروس بر اساس نظر مدرس در قالب word و در مرحله ی دوم ، تهیه ی تصاویر و ملزومات مرتبط با متن درس ، در مرحله سوم ، پیاده کردن متن درس در قالب های مناسب، ppt - pdf - Htm l - swf و... مرحله ی چهارم ، یک پارچه سازی اجزای محتوایی تولید شده در یک قالب محتوایی و مرحله ی آخر ، بارگذاری روی پرتال یا سیستم مدیریت یادگیری می باشد. این ها بخشی از تدریس محتوای الکترونیکی است که ابتدا اساتید پردیس ها و سپس دانشجویان دانشگاه فرهنگیان باید بیاموزند.

6 - آموزش نحوه ی تدریس در مراکز آموزش از راه دور

یکی از اصول سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ، توجه و اهمیت به مراکز آموزش از راه دور است . تدریس و ارزشیابی در این مراکز مستلزم آموختن آموزش های خاصی است ؛ لذا باید در مراکز دانشگاه فرهنگیان شیوه های این آموزش یعنی چگونگی تدریس در زمان محدود و معلمان با سابقه و نیز تدریس عملیاتی را آموخت.

7 - آموزش شیوه های تدریس شناختی

شناخت گرایان ، ذهن انسان را مانند رایانه ای می دانند که سه فعالیت انجام می دهد: الف) درون داد اطلاعات ب) ذخیره سازی ج) برون داد یا یادآوری.

امروزه در مراکز ما بیشتر ، نظریه ی شناخت گرایی بیان می شود اما از تدریس های شناختی به ندرت استفاده می شود ؛ این در حالی است که یکی از شیوه های موفق تدریس همین مدل شناختی است که از ارائه ی اطلاعات تصویری شروع ، سپس به ارائه ی مطالب درسی و در آخر تحکیم سازمان تشکیل شده است ، که هر مرحله ویژگی های خاص خود را دارد. لذا باید این شیوه را به عنوان یکی از روش های نوین تدریس ، در دروس مراکز پیش بینی کرد ؛ البته نباید از روش های موفق تدریس فراشناختی نیز غافل شد ؛ بلکه باید همگام با روش های تدریس شناختی، فراشناخت یا چگونگی دانستن را نیز آموزش داد زیرا تمامی تحقیقات روانشناسی نشان از پایداری اینگونه تدریس در ذهن دارد.

8 - تهیه و تدوین کتب آموزشی پردیس ها با محوریت آموزش های کاربردی

در تمامی دانشگاهها و مراکز آموزشی ، بخش انتشارات وجود دارد که به انتشار کتب لازم آن واحد آموزشی می پردازد ؛ به عنوان مثال انتشارات دانشگاه پیام نور و یا انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی . اما آن چه مهم تر است ؛ موضوع تألیف و تدوین این کتب است که توسط شورایی از اساتید با تجربه صورت می پذیرد که متناسب با سرفصل های آموزشی تهیه می گردد اما متأسفانه نبود این تشکیلات موجب شده در چند سال اخیر ، دانشجویان مراکز تربیت معلم ، منابع درسی و کتب خود را از دانشگاه های دیگر تأمین کنند و این موضوع ، انتخاب کتاب را سلیقه ای نموده که هر استاد یک کتاب خاصی را تدریس می کند . در این بین برخی از دروس هم هستند که در سرفصل مراکز آمده اما کتابی برای آنها موجود نمی باشد به عنوان مثال درس مدرسه و تربیت و یا آموزش مذهب در مدرسه که برخی از اساتید جزوه ای تهیه می کنند و برخی از منابع خارجی استفاده می کنند . پس باید برای تهیه ی کتب در پردیس ها ، از شورای مؤلفین مراکز بهره جست و با توجه به نیاز سنجی مدارس و معلمان و دانش آموزان و نیز دانشجویان طراحی شود. به گونه ای که اصول و کاربرد آن بیان گردد و نیز آموزش به سمت نیازهای دانش آموزان پیش رود، یعنی آنچه امروزه شعار آموزش و پرورش آمریکا و سایر کشورهاست یعنی : آموزش وسیله ای برای زندگی بهتر.

9 - تولید علم، تهیه ی پکیج های آموزشی، و بسته های آموزشی

پردیس های دانشگاه فرهنگیان باید بعد از اتمام دوره ی تحصیلی دانشجویان ارتباط خود را با آنان قطع نکند و این ارتباط را به دو صورت ادامه دهد ؛ ابتدا مانند کشور ایالات متحده در فصل تابستان معلمان را به منظور به روز رسانی در کلاس های بازآموزی جمع نماید و آخرین دست آوردهای علمی و تحقیقاتی را در اختیار آنان قرار دهد و دیگر این که در طول سال با تهیه ی پکیج های آموزشی ، فیلم ، اسلاید ، کتابچه های راهنما، بسته های آموزشی علمی متناسب با محتوای کتب درسی و نیازهای آتی معلمان پیش رود و به فارغ التحصیلان خود خوراک علمی دهد. این در حالی

است که هم اکنون در پردیس ها دانشگاه در درس تحلیل محتوای کتب درسی دانشجو معلمان به بررسی کتب می پردازند که قدیمی بوده و در مدارس حذف گردیده اند و جالب است است بدانیم هنوز کتب جدید بخصوص مربوط به پایه ششم و اول تا سوم ابتدایی در پردیس ها وجود ندارد.

10 - برپایی همایش های علمی پژوهشی کشوری و بین المللی

سال گذشته در سمیناری در کشور ترکیه حضور داشتیم که به همت مراکز آموزش معلمان ، آموزش و پرورش و سازمان های روانشناسی این کشور بر پا شده بود. آن چه که در این سمینار بیش تر توجه بنده را جلب کرد تأکید سخنرانان بر کاربردی ساختن نظریات روانشناختی در آموزش ، تدریس و حتی تغییر و اصلاح رفتار دانش آموزان بود. بسیاری از دانشمندان و روانشناسان بزرگ دنیا ، آخرین تحقیقات و روش های علمی خود را بیان نمودند و در پایان خلاصه ای از این مطالب در اختیار معلمان و مدرسانشان قرار گرفت . این عمل در کشور خودمان توسط دانشگاه های معتبر انجام می گیرد که باید در دستور کار دانشگاه فرهنگیان قرار گیرد. ما در موضوعات آموزش، تدریس های شناختی و فراشناخت، آموزش دین در مدارس ، تغییر و اصلاح رفتار، کاربرد رسانه در تدریس، فن آوری در کلاس درس نیاز به همایش و تبادل افکار داریم. هم چنین باید نهادی در دانشگاه باشد که هدایت و رهبری تحقیقات علمی پژوهشی را بر عهده گیرد و با سازماندهی کارهای علمی در برپایی همایش ها، سازماندهی لازم را به عمل آورد.

11 - احداث مدارس کار مخصوص فارغ التحصیلان و اساتید دانشگاه

باید مدارس ویژه ای در مجاورت پردیس ها احداث گردد تا تمامی دانشجویان و اساتید بتوانند آموزش های خود را به طور علمی کاربردی در این مدارس اجرا کنند ؛ هم چنین می توان دوره ی کارورزی را به طور یک ساله در این مراکز اجرا نمود و پس از پایان سال ، اساتید و والدین به این دانشجویان گواهی مهارت درجه یک تدریس دهند. هم چنین می توان در این مدارس طرح های تحقیقاتی و علمی آموزش را اجرا نمود و به مدارس دیگر تعمیم داد. وجود این مدارس می تواند موجب رقابت سایر مدارس دولتی و غیر انتفاعی شود.

12 - آموزش مهارت های زندگی به اساتید و دانشجویان

امروزه بسیاری از کشورهای دارای آموزش و پرورش پیشرو بر این باورند که هدف مدارس باید آموزش برای زندگی بهتر باشد؛ لذا با توجه به تغییرات رفتاری موجود در نسل فعلی ، دیگر مدل های تربیتی دوره های قبل کارساز نیست ؛ لذا باید معلمان و دانشجویان پردیس ها ضمن یادگیری مهارت های مردمی نظیر روانشناسی ، ارتباط با مهارت های زندگی و روش های کاربردی آن آشنا باشند تا بتوانند در مدارس به آموزش های حل مسئله، کنترل خشم ، کنترل استرس، هم دلی و.... بپردازند.

13 - پایه گزاری دایره ارزشیابی بر مبنی ارزشیابی هوشمند

با توجه به اینکه هوشمند سازی مدارس به سرعت گسترش می یابد و قالب تدریس ها از بافت سنتی خارج میگردد و به سمت و سوی تدریس برپایه ی شناخت و فن آوری حرکت می کند به مرور نیاز به امتحانات کتبی و کمی از بین میرود چرا که این نوع ارزشیابی غالباً در حیطه ی شناختی سطح دانش افراد را ارزیابی می کند و این بر همگان واضح و مبرهن است که در

طبقه دانش فقط سطح ابتدایی حافظه و یادگیری سنجیده می شود لذا نیاز به سطوح بالایی یادگیری به چشم می خورد یعنی آنچه که ترکیب یا خلاقیت نامیده میشود پس باید دانشگاه فرهنگیان از هم اکنون به سمت وسوی ارزشیابی از آموخته های دانشجویان از طریق امتحانات هوشمند سطوح بالای دانش فراگیران را سنجش کنند. این کار نه تنها موجب می شود در چاپ ، تکثیر، و تهیه اوراق امتحانی صرفه جویی کرد بلکه میتوان تمامی آموخته های دانشجویان را به طور کاربردی و علمی ارزیابی نمود که البته این کار مستلزم آموزش به اساتید دانشگاه می باشد.

این مطالب برخی از اصولی است که پیشنهاد می شود در پردیس های دانشگاه فرهنگیان طراحی شود تا دانشگاه فرهنگیان در موج پنجم بتواند به عنوان یک قطب کاملاً علمی در کشور با سایر دانشگاه ها رقابت کند.

علیرضا چراغی

مدرس و کارشناس مسئول پردیس شهید مفتاح

منابع:

- آقازاده ، محرم، راهنمای روش های نوین تدریس، 1388، نشر آریز
- بهرنگی، محمدرضا، الگوهای تدریس 2000، سال 1383، نشر کمال تربیت
- سیف، علی اکبر، روانشناسی تربیتی، 1379، نشر آگاه
- سیف، علی اکبر، روانشناسی یادگیری، 1379، نشر دوران
- فصل نامه ی مطالعات درسی، شماره 12، سال 1388 تدریس دیجیتال